LEDER: RELIGIONSUNDERVISNING I TERRORENS TID

Sekulariseringsparadigmet står svakere enn på lenge. I dette paradigmet har man forholdt seg til religion som til en historisk etterlevning som gradvis, med utviklingen, vil dø ut. Utviklingen har snudd, religion spiller i samtiden en viktig og stadig viktigere politisk rolle. Ikke bare i fjerne himmelstrøk, i storpolitiske spørsmål og i konfliktområder, men også her hos oss. Troen på at modernisering medfører sekularisering, i den forstand at religiøs tro og praksis stadig vil øve mindre innflytelse på politikk og på samfunnet forøvrig, er i dag utfordret og vanskeligere å fastholde. – Fundamentalistiske religiøse tolkninger av hellige skrifter synes faktisk å gå helt uproblematisk sammen med bruk av iPhone, eller med bruk av radio, for å si det med Rudolf Bultmann.

Det er i samfunnsvitenskapen i dag i stadig større grad enighet om at religion ikke er et utdøende fenomen. Peter Bergers selvkorrigerende tese fra sent 90-tall, om at verden stadig de-sekulariseres, står stadig sterkere. Jürgen Habermas vakte berettiget oppmerksomhet for sitt Holberg-foredrag fra 2005, da han ikke

bare fremholdt at religion og religiøsitet vedvarende vil være tilstede midt i det moderne sekulariserte samfunnet, men at religionene også må være bidragsyttere til samfunnets felles verdisett. At religion kan være én kilde til mening, identitet og solidaritet, utgjør en positiv ”semantisk ressurs” (Habermas) til identitetsdannelse og slik også til å utvikle sivilt medborgerskap. – Holberg-foredraget fortjener langt større oppmerksomhet enn det har fått så langt.

De seneste opplevelsene av Paris og København, religiøst begrunnede terrorhandlinger, skaper imidlertid med rette bekymring: Hvilken plass og rolle kan religion ha i samfunnet, i hvilken grad kan religion være den semantiske ressurs Habermas etterlyser, være med å utvikle sivilt medborgerskap i den liberale stat?

Religion og skole

For skolen er det en målsetning at den kulturelle religionene på ulike vis målbærer, gjennom fortellinger og praksiser, også skal få kunne være elementer elevene kan utvikle identitet og livstolkning på grunnlag av. Mens religionsun-

dervisningen i sekulariseringens navn gjerne skjedde på en teoretisk måte, som noe gammelt og avleggs for de særlig interesserte, er det nettopp i dag et ropende behov for å forstå religion i lys av eksistensielle spørsmål både i møte med etikk og meningssøken – spørsmål som bare blir mer påtrengende jo mer komplekst og sammensatt samfunnet blir. Religion, religiøs tro og praksis, handler om mer enn utenforskap, fattigdom, mangel på jobb eller mangel på utdanning. Nettopp i dette spørsmålet er det sekularistene feiler. Forstår man ikke det så har man tapt, da har man mistet evne til å orientere seg i vårt stadig mer flerkulturelle samfunn.

Religionsfag og religionsundervisning må ikke svekkes eller gjøres til symbolpolitikk. Snarere må religionsundervisningen *oppgraderes*, ikke bare i antall timer, men også i innhold. Det er viktig at barn ikke bare tidlig lærer om religion gjennom kjennskap til religiøse fortellinger og praksiser (jf. artikkel av Reidun Rindal Opsal i dette heftet), sin egen og andres, men at de også tidlig i større grad enn i dag lærer å stille kritiske spørsmål *innenfra* religionene. Det er å trekke veksler på de rike intellektuelle tradisjoner og diskusjoner *innad i religionene*, i tillegg til å tenke med de religionskritiske utenfra-perspektiv. Det er det motsatte av å søke religion gjennom forenklinger og fasitsvar, det er å søke etter rikdom og mangfold. Videre må det åpnes opp for alternative og spennende arbeidsmåter og virkemidler i faget, som på ulikt vis kan vise tolkningsbredde og –rikdom.

Fra et religiøst perspektiv kan det fremholdes at det nettopp bør være i religionenes egen interesse i større grad å møte sine troende som oppegående kritisk tenkende individer. Også innenfra, fra religionenes eget perspektiv, er det en utfordring når barns intellektuelle utvikling skyter fart og nye perspektiver på virkeligheten tegnes gjennom alle fagene barna møter, men at det ikke gis rom for samme utvikling i forståelse av religionene. Nettopp det religiøse innenfra-perspektiv som peker mot mangfold og ulikhet, kan vise seg å være en uvurderlig rikdom i en tid preget av de enkle slagord og søken etter enkle svar. Fra et vesterlandsk perspektiv er det å våge den klassiske setning fra middelalderen: "Deus semper major" – Gud er alltid større, større enn enhver tanke eller læresetning kan romme.

Det handler om at å lære om kompleksiteten i religionene, å lære om de ulike tolknings-tradisjonene. Å lære at i de ulike religionene er det også ulike måter å tenke de store tanker om livet, kjærligheten og døden. Vi må ta vårt eget samfunn og vår egen samtid på alvor – vi må våkne opp og ta religion på alvor på en annen måte enn tidligere.

Religion er del av menneskers identitetsdannelse, enten man liker det eller ikke, enten man (fortsatt) sverger til sekulariseringsparadigmer eller ikke. Uten at barn gjennom skolen får oppleve sivilt medborgerskap også som religiøse individer, er det liberale samfunn umuliggjort. Skal skolen lykkes i dette må imidlertid religionsundervisningen oppgraderes – den norske skolen intet unntak!

Roger Jensen
fungerende redaktør